

Kontakty z Mediami
i Informacja

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
KOMUNIKAT PRASOWY nr 63/14

Luksemburg, 30 kwietnia 2014 r.

Opinia rzecznika generalnego w sprawie C-138/13
Naime Dogan / Bundesrepublik Deutschland

Zdaniem rzecznika generalnego Paola Mengozziego, wymóg podstawowej znajomości języka niemieckiego, od którego Niemcy uzależniły wydanie wizy w celu dołączenia do małżonka obywatelom państw trzecich, jest sprzeczny z prawem Unii

Wymóg ten wprowadzony w 2007 r. jest sprzeczny z klauzulą „standstill” z układu stowarzyszeniowego z Turcją oraz z dyrektywą o łączeniu się rodzin

W ramach łączenia się małżonków będących obywatelami państw trzecich, Niemcy uzależniają co do zasady od 2007 r. wydanie wizy od warunku, iż małżonek, który zamierza skorzystać z prawa do dołączenia jest w stanie porozumiewać się w języku niemieckim przy użyciu prostego słownictwa, w tym w piśmie. Ów nowy wymóg miał na celu ułatwienie integracji osób nowo przybyłych do Niemiec i zwalczanie przymusowych małżeństw.

Naime Dogan, obywatelka turecka zamieszkała w Turcji, od czterech lat zamierza dołączyć do swojego małżonka w Niemczech. Jest on również obywatelem tureckim, zamieszkałym od 1998 r. w Niemczech, gdzie kieruje spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, której jest większościowym wspólnikiem, i w którym to państwie posiada również prawo stałego pobytu. Przed zawarciem małżeństwa cywilnego w 2007 r., N i S. Dogan zawarli wcześniej wyznaniowy związek małżeński przed imamem. Małżonkom urodziła się czwórka dzieci w latach od 1988 r. do 1993 r. W styczniu 2012 r. ambasada niemiecka w Ankarze odmówiła po raz kolejny wydania N. Dogan wizy z tytułu łączenia się rodzin na tej podstawie, że N. Dogan jest analfabatką i nie posiada koniecznych umiejętności językowych.

N. Dogan wniosła w związku z tym skargę do Verwaltungsgericht Berlin (sądu administracyjnego w Berlinie, Niemcy). Sąd ten zwrócił się z pytaniem do Trybunału Sprawiedliwości, **czy wymóg językowy wprowadzony w 2007 r. w Niemczech jest zgodny z prawem Unii, a w szczególności z klauzulą „standstill” zawartą na początku lat ‘70 w porozumieniu stowarzyszeniowym z Turcją¹**. Klauzula ta zakazuje wprowadzania nowych ograniczeń² w swobodzie przedsiębiorczości.

W dzisiejszej opinii rzecznik generalny Paolo Mengozzi odpowiedział w sposób przeczący na to pytanie. Zdaniem rzecznika generalnego klauzula „standstill” zakazuje, aby obywatele tureccy, którzy skorzystali – tak jak S. Dogan – ze swobody przedsiębiorczości w ramach układu stowarzyszeniowego, byli poddawani nowym środkom, które na wzór spornego w niniejszej sprawie wymogu językowego, mają na celu lub czynią trudniejszym przybycie, z tytułu łączenia się rodzin, na terytorium państwa członkowskiego ich małżonkowi.

W rzeczywistości bowiem brak po stronie obywatela tureckiego konkretnej perspektywy połączenia się rodziny na terytorium państwa członkowskiego, gdzie ma on swoją siedzibę (lub zamierza

¹ Klauzula ta znajduje się w protokole dodatkowym podpisanym w dniu 23 listopada 1970 r. w Brukseli i zawartym, zatwierdzonym i ratyfikowanym w imieniu Wspólnoty rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2760/72 z dnia 19 grudnia 1972 r. w sprawie środków, jakie należy przyjąć w fazie przejściowej stowarzyszenia utworzonego przez układ między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Turcją, podpisany w dniu 12 września 1963 r. w Ankarze przez Republikę Turcji, z jednej strony, i przez państwa członkowskie EWG oraz Wspólnotę z drugiej strony, który został zawarty, zatwierdzony i ratyfikowany w imieniu tej ostatniej decyzją Rady 64/732/EWG z dnia 23 grudnia 1963 r. (Dz.U. 1964, 217, s. 3685), (Dz.U. 1972 L 293, s. 1).

² W stosunku do ograniczeń istniejących na dzień wejścia w życie klauzuli w odniesieniu do danego państwa.

utworzyć siedzibę w celu wykonywania działalności gospodarczej na własny rachunek), może ograniczać, a przynajmniej czynić mniej atrakcyjnym korzystanie przez niego ze swobody przedsiębiorczości przewidzianej w układzie stowarzyszeniowym. Bez takiej perspektywy obywatel ten mógłby zostać zniechęcony do osiedlenia się na terytorium Unii (w przypadku istniejącego już związku rodzinnego), jak również zmuszony do zaprzestania swojej działalności i opuszczenia tego terytorium (jeżeli związek powstał po jego wyjeździe). W obydwu przypadkach zostałby zmuszony do dokonania wyboru pomiędzy swoją działalnością a jednością rodziny.

Odnosnie do kwestii, czy wymóg językowy może być uzasadniony zwalczaniem przymusowych małżeństw, rzecznik generalny uważa, że taki wymóg jest **w każdym razie nieproporcjonalny**. W rzeczywistości bowiem, w nieokreślony sposób mógłby on powodować opóźnienie łączenia rodzin na terytorium danego państwa i, z zastrzeżeniem ograniczonej liczby wyjątków wymienionych w sposób wyczerpujący³, ma on zastosowanie niezależnie od oceny ogółu okoliczności danej sprawy.

Zdaniem niemieckiego rządu, zobowiązanie małżonka, który zamierza skorzystać z prawa do łączenia, do uczestnictwa w kursie integracyjnym oraz kursie językowym po jego przyjeździe miałyby być mniej skuteczne, w celu zapobieżenia wykluczeniu ze społeczeństwa ofiar takich małżeństw, niż uzależnienie ich wjazdu od wcześniejszego nauczania się języka. Rzecznik generalny oddalił tę tezę. Stwierdził bowiem, że obowiązek uczestniczenia w kursach integracyjnych i językowym prowadziłyby osoby zainteresowane do odejścia od ich kontekstu rodzinnego, co sprzyałoby ich kontaktowi ze społeczeństwem niemieckim. Członkowie rodziny, którzy stosowaliby przymus wobec takich osób, zostaliby zmuszeni do zezwolenia na taki kontakt, który w przeciwnym razie mógłby zostać uniemożliwiony, pomimo podstawowych znajomości językowych, jakie dana osoba mogłaby posiadać. Ponadto okoliczność utrzymywania regularnych stosunków z podmiotami i osobami odpowiedzialnymi za organizację takich kursów mogłaby przyczynić się do stworzenia warunków sprzyjających spontanicznemu wnioskowi o pomoc ze strony ofiar i ułatwić wykrycie i poinformowanie właściwych organów o sytuacjach wymagających interwencji.

Rzecznik generalny stwierdził, że z uwagi na nowe ograniczenie wprowadzone w swobodzie przedsiębiorczości jej małżonka, N. Dogan może sprzeciwić się stosowaniu wobec niej wymogu znajomości języka niemieckiego.

Verwaltungsgericht zmierza ponadto do ustalenia, czy **dyrektywa o łączeniu się rodzin**⁴, na podstawie której państwa członkowskie mogą wymagać, aby osoby, które mogłyby skorzystać z prawa do łączenia się rodzin, dostosowały się do środków integracyjnych, sprzeciwia się temu, aby prawo wjazdu na terytorium Niemiec przez małżonka obywatela państwa trzeciego stale przebywającego w tym państwie zostało uzależnione od wykazania się podstawową znajomością języka niemieckiego.

Z uwagi na proponowaną przez rzecznika generalnego odpowiedź na pytanie pierwsze dotyczące klauzuli „standstill”, uważa on, że co do zasady nie ma konieczności udzielania odpowiedzi na to pytanie. Niemniej jednak, gdyby Trybunał nie przyjął jego propozycji, P. Mengozzi proponuje odpowiedzieć, iż **dyrektywa sprzeciwia się temu, aby wydanie wizy z tytułu łączenia się rodzin zostało uzależnione od posiadania elementarnej znajomości języka danego państwa członkowskiego, jeżeli brak jest możliwości zastosowania wyjątku na podstawie indywidualnej oceny**. Taka ocena powinna być dokonywana z uwzględnieniem interesu niepełnoletnich dzieci oraz ogółu okoliczności danej sprawy. Należy również uwzględnić to, czy w państwie zamieszkania małżonka, który zamierza skorzystać z prawa do dołączenia, nauczanie i materiały konieczne dla nabycia wymaganego poziomu znajomości języka są przystępne i dostępne (w szczególności z uwagi na koszty), oraz czy małżonek napotyka na trwałe przeszkody

³ W ten sposób, wiza może zostać wydana w szczególności, gdy małżonek, który wnosi o dołączenie, nie jest w stanie, z powodu choroby lub niemożliwości fizycznej, umysłowej lub psychologicznej, udowodnić, że posiada elementarną znajomość języka niemieckiego.

⁴ Dyrektywa Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin (Dz.U. L 251, s. 12).

związane ze swoją sytuacją zdrowotną lub osobistą (takie jak wiek, analfabetyzm, niepełnosprawność i poziom wykształcenia).

UWAGA: Opinia rzecznika generalnego nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości. Zadanie rzeczników generalnych polega na przedkładaniu Trybunałowi, przy zachowaniu całkowitej niezależności, propozycji rozstrzygnięć prawnych w sprawach, które rozpatrują. Sędziowie Trybunału rozpoczynają właśnie obrady w tej sprawie. Wyrok zostanie wydany w terminie późniejszym.

UWAGA: Odesłanie prejudycjalne pozwala sądom państw członkowskich, w ramach rozpatrywanego przez nie sporu, zwrócić się do Trybunału z pytaniem o wykładnię prawa Unii lub o ocenę ważności aktu Unii. Trybunał nie rozpoznaje sporu krajowego. Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie sprawy zgodnie z orzeczeniem Trybunału. Orzeczenie to wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które spotkają się z podobnym problemem.

Dokument nieoficjalny, sporządzony na użytek mediów, który nie wiąże Trybunału Sprawiedliwości.

[Pełny tekst](#) opinii jest publikowany na stronie internetowej CURIA w dniu ogłoszenia

Osoba odpowiedzialna za kontakty z mediami: Ireneusz Kolowca ☎ (+352) 4303 2793